

PIENO PRODUKTŲ TARPTAUTINIO KONKURENCINGUMO VERTINIMAS EUROPOS SĄJUNGOS ŠALYSE

Valdemaras VYŠNIAUSKAS, Vytauto Didžiojo universiteto Žemės ūkio akademija, Bioekonomikos plėtros fakultetas, el. paštas: valdemaras.vysniauskas@vdu.lt

Santrauka

Straipsnio tikslas - įvertinti pieno produktų eksporto tarptautinį konkurencingumą Europos Sąjungos šalyse. Šio sektoriaus tarptautinis konkurencingumas buvo išanalizuotas 27 Europos Sąjungos šalyse 2004-2020 m laikotarpiu. Tarptautinio konkurencingumo vertinimas atliekamas naudojant atskleistojo santykinio pranašumo (RCA) indekso metodu. Europos Sąjungos šalių prekybos konkurencingumo analizė pieno produktų sektoriuje RCA metodu parodė, kad dauguma ES šalių specializuojasi būtent šio sektoriaus prekių eksporte. Tyrimo laikotarpiu konkurencingiausios šalys pieno produktų sektoriuje buvo Kipras, Danija, Estija, Prancūzija, Graikija, Airija, Latvija, Lietuva, Liuksemburgas, Nyderlandai ir Lenkija. Mažiausiai konkurencingos šalys pieno produktų sektoriuje buvo Švedija ir Malta. Neutraliausios šalys maisto eksporte minėtame sektoriuje buvo Austrija, Belgija ir Italija.

Reikšminiai žodžiai: tarptautinis konkurencingumas, pieno produktai, Europos Sąjunga.

Įvadas

Europos Sąjungai pradėjus rengti ekonomikos skatinimo planus, kuriuose viena iš įgyvendinamų priemonių paketo dalių – stimuluoti atskirų šalių vartojimą – suformuota nuostata skatinti eksportą ir investicijas. Pieno produktų eksportas tiesiogiai veikia šalies BVP, o Europos Sąjungos eksporto konkurencingumo vertinimas atskleidžia šalių pieno produkto eksporto lyginamąjį pranašumą. Tyrimas leidžia išanalizuoti šalies specializaciją ir naudą tarptautinėje prekyboje eksportuojant pieno produktus. Užsienio mokslininkai yra išsamiai ištyrę eksporto konkurencingumą pagal šalis (Seyoum, 2009; Erkan, Saricoban, 2014; Banterle, 2008), taip pat Lietuvos mokslininkai išsamiai nagrinėjo savo valstybės eksporto konkurencingumą (Valodkienė ir Snieška, 2012; Sabonienė, 2009; Vitunskienė, Serva, 2005; Meilienė, Snieška, 2010). Dažniausiai sprendžiama problema yra šalių specializacija, pasirinktos pramonės šakos reikšmė eksporte. Kadangi konkurencingumas yra sudėtingas ir nepastovus ekonomikos skatinimo procesas, todėl yra labai svarbu nuolat domėtis ir tirti situaciją.

Mokslinėje literatūroje pabrėžiama, kad tarptautinės prekybos nauda valstybėms buvo sukurta klasikinės ekonomikos merkantilizmo tarptautinės prekybos teorijoje, tačiau tarptautinį konkurencingumą lemiantys veiksniai ekonomikos teorijoje nuolat kito. Tarptautinį konkurencingumą lemiančių veiksnių platus spektras yra analizuojamas naujausiuose tyrimuose.

Tyrimo tikslas – įvertinti pieno produktų eksporto konkurencingumą Europos Sąjungos šalyse.

Uždaviniai:

- 1) Pateikti eksporto konkurencingumo tyrimo metodiką;
- 2) Atlikti pieno produktų sektoriaus eksporto konkurencingumo Europos Sąjungos valstybėse tyrimą, pateikti ir apibendrinti rezultatus.

Tyrimo objektas yra pieno produktų ir jo eksporto konkurencingumas Europos Sąjungos valstybėse.

Tyrimo metodai - mokslinės literatūros analizės, statistinių duomenų analizės, grupavimo, grafinio vaizdavimo metodai.

Eksporto konkurencingumo tyrimo metodika

Nagrinėjant eksporto tarptautinį konkurencingumą galima pastebėti, kad naujų praktinių tyrimų, apimančių visas Europos Sąjungos šalis, autorių darbuose nebuvo daug. Eksporto konkurencingumo apskaičiavimo metodų taip pat nebuvo daug, – dažniausiai autoriai taikė vieną metodą, kuris bus naudojamas šiame straipsnyje.

Tyrimo imtis yra 27 Europos Sąjungos valstybės. Europos Sąjunga, sprendžiant pagal anksčiau eksporto konkurencingumą tyrusių mokslininkų darbus, buvo dažniausiai tirtas regioninis blokas, tačiau autoriai rinkosi tirti vienos ar dvejų Europos Sąjungos šalių eksporto konkurencingumą, lyginant su visa Europos Sąjunga arba pasauliu. Šiame straipsnyje tyrimo imtis praplečiama tiriant visas Europos Sąjungos valstybes.

Tyrimas atliekamas siekiant nustatyti Europos Sąjungos valstybių pieno produktų sektoriaus eksporto konkurencingumą. Toks sektorius pasirinktas išanalizavus mokslinę literatūrą, kurioje tirtas būtiniausias pieno produktų eksporto konkurencingumas. Tyrimo objektas yra pieno produktai, kurie yra klasifikuojami pagal Darnios prekių

aprašymo ir kodavimo sistemos (HS) prekių grupių klasifikacija, pagal dviejų (HS4 04 – bendra kategorija), keturių (HS6 0401-0406 – produktų grupių kategorija).

Dresher ir Maurer (1999) tyrė Vokietijos pieno sektoriaus įvairių produktų kategorijų tarptautinį konkurencingumą . 1983–1993 m. autoriai naudojo eksporto rinkos (EMS) ir atskleistojo santykinio pranašumo (RCA) indeksus bei ištyrė, kaip Vokietija prarado sviesto, sūrio ir pieno produktų rinkos dalis per analizuojamą laikotarpį. Palyginę eksporto dalis pagal vertę ir kokybę padarė išvadą, kad eksporto dalys nepakito pagal vertę, tačiau kiekis sumažėjo.

Carraresi ir Banterle (2008) naudojo EMS indeksą (angl. – *export market share*) ir RCA (angl. – *Revealed Comparative Advantage*) indeksą, taip pat tirdami Europos Sąjungos žemės ūkio ir maisto produktų bei žemės ūkio sektorių. 2015 m. tais pačiais indeksais autoriai vertino Vidurio ir Rytų Europos šalių įstojimą į ES ir 2008 m. finansinės krizės padarinius. Autoriai nustatė, kad įstojus šalims į ES, tarptautinėje prekyboje konkurencingiausias buvo Vokietija ir Nyderlandai, o Prancūzijos ir Belgijos tarptautinis konkurencingumas silpnėjo.

Atsižvelgiant į anksčiau eksporto konkurencingumą tyrusių mokslininkų darbus, analizuojamas 2004–2020 m., laikotarpis, kuriuose jie analizavo didesnę, pvz., 10 metų, laikotarpį, tačiau tokį tyrimą atliko vienoje ar keliose valstybėse. Tirtas 27 Europos Sąjungos valstybių pieno produktų sektoriaus eksporto konkurencingumas per 17 metų. Tyrimo laikotarpis išskaidytas į tris dalis, toks laikotarpio išskaidymas leidžia tiksliau ir konkrečiau ne tik analizuoti pokyčius, bet ir nustatyti pokyčių priežastis, todėl laikotarpiai suskirstyti taip, kad būtų galima įvertinti politinių ir ekonominių veiksnių įtaką eksporto pokyčiams. Tyrime atsižvelgiama į šiuos politinius ir ekonominius veiksnius:

- 2004–2008 metai – laikotarpis nuo įstojimo į ES iki pasaulinės finansinės krizės;
- 2009–2013 metai – pasaulinės finansinės krizės ir pokrizinis laikotarpis iki Ukrainos ir Rusijos konflikto;
- 2014–2020 metai – po Rusijos taikomo embargo ES laikotarpis.

Tyrimui atlikti naudotasi Tarptautinės prekybos centro (angl. *International Trade center*), Trade Map duomenų baze (www.trademap.org), kurioje pateikiami visų žemės ūkio bei maisto produktų statistiniai duomenys.

Balassa indeksui apskaičiuoti naudojami keturi duomenys. Vertinant pagal Balassa indeksą, šalis laikoma turinti atskleistąjį santykinį tam tikro produkto eksportavimo pranašumą tuomet, kai tos šalies tam tikro produkto eksporto kiekis yra didesnis negu nagrinėjamos šalių grupės ar pasaulio. Tokiu atveju galima laikyti, kad šalis specializuojasi tą produktą eksportuoti, o jos RCA indeksas yra didesnis nei 1. Jeigu rodiklio reikšmė lygi 1, šalies padėtis pagal tam tikro produkto ar šakos eksportą yra vidutinė ir ji turi neutralų santykinį pranašumą. Jeigu šalies RCA indekso reikšmė yra tarp 0 ir 1, galima teigti, kad šalis nėra konkurencinga tą produktą eksportuodama (Maksvytienė, Nemanytė, 2020).

Straipsnyje naudojamas atskleistojo santykinio pranašumo indeksas (angl. *Revealed comparative advantage*, RCA). Vienas iš žinomiausių eksportą analizuojančių indeksų tarptautinį konkurencingumą tiriamosios šalies konkretaus produkto eksporto dalies suminiame pasaulinio (ar šalių grupių) to paties produkto eksporte su viso tiriamosios šalies eksporto dalimi suminiame pasaulinio (ar šalių grupėse) visų produktų eksporte yra atskleistas santykinis pranašumas, išreiškiamas pagal Balassa (1965) indekso matematinės interpretacijos formulę (Vitunskienė, Serva, 2005):

$$RCA_{ij} = \frac{(X_{ij}/X_{iw})}{(X_j/X_w)} \quad (1)$$

čia RCA – *i* konkrečiam produktui taikomas tiriamosios šalies atskleistojo santykinio pranašumo indeksas; X_{ij} – tiriamosios *j* šalies *i* konkretaus produkto eksportas; X_{iw} – visų šalių (ar pasaulinis) *i* konkretaus produkto eksportas; X_j – tiriamosios šalies visų produktų eksportas; X_w – visų šalių (ar pasaulinis) visų produktų eksportas.

Remiantis Nagy ir Jambor, (2019), atskleistas santykinis pranašumo indeksas gali būti išreiškiamas ir pagal pasiūlytą Balaso (1965) indekso formulę:

$$RCA_{ij} = \frac{(X_{ij}/X_{it})}{(X_{nj}/X_{nt})}; \quad (2)$$

čia RCA_{ij} – konkrečiam produktui taikomas tiriamosios šalies atskleistojo santykinio pranašumo indeksas; X_{ij} – tiriamosios *j* šalies *i* konkretaus produkto eksportas; X_{it} – tiriamosios šalies visų produktų eksportas; X_{nj} – visų šalių (ar pasaulinis) *i* konkretaus produkto eksportas; X_{nt} – visų šalių (ar pasaulinis) visų produktų eksportas.

Apibendrinant galima teigti, kad gautos atskleistojo santykinio pranašumo indekso reikšmės gali suteikti išsamios informacijos apie pieno produktų santykinį pranašumą, kadangi šis indeksas yra lengvai apskaičiuojamas ir paaiškinamas. Atskleistojo santykinio pranašumo indekso metodo taikymas empiriniuose tyrimuose išsiskiria savo paprastumu, dėl šių savybių galima paprastai ir aiškiai analizuoti produktų tarptautinės prekybos konkurencingumo duomenis.

Europos Sąjungos valstybių pieno produktų sektoriaus eksporto konkurencingumo tyrimo rezultatai

Tarptautinė prekyba kiekvienai valstybei svarbi ekonomikos sritis. Kiekvienos valstybės tikslas – palaikyti tarptautinės prekybos augimą, ekonominę ir socialinę gerovę, tačiau, siekdamas vystyti tarptautinę prekybą, valstybės turi įvertinti ir galimybes konkuruoti tarptautinėse rinkose. Dažnai regionai ar valstybės turi skirtingus konkurencinius pranašumus gaminant bei parduodant įvairias prekes ir produktus. Visų pirma svarbu įvertinti, ar valstybė, regionas geba gaminti ir eksportuoti produktą tam, kad prekyba duotų pajamų ir naudos. Tarptautinės prekybos konkurenciniam

pranašumui ištirti naudojami įvairūs santykiniai rodikliai, todėl naudojant pateiktus eksporto duomenis ir taikant minėtą RCA formulę šiame tyrime apskaičiuojamas ir analizuojamas Europos Sąjungos valstybių pieno produktų sektoriaus eksporto konkurencingumas.

Balassa RCA indeksas naudojamas todėl, kad remtis vien eksporto duomenimis būtų netikslinga, kadangi pieno produktų grupės eksporto mastas šalyje gali būti didelis, tačiau vertinant jį pasaulio eksporto kontekste galima prieiti prie išvados, kad pieno produktų sektorius nėra konkurencingas ir jo eksporto vertė iš tiesų yra maža. Remiantis RCA indeksu galima analizuoti ir interpretuoti eksporto konkurencingumą. Kaip minėta anksčiau, jeigu šalies RCA indeksas yra didesnis nei 1, galima daryti išvadą, kad šalis specializuojasi eksportuoti pieno produktus. Jeigu šalies RCA indeksas yra tarp 0 ir 1, galima laikyti, kad šalis nėra konkurencinga eksportuodama pieno produktus. Indekso reikšmė, artima 1, rodytų neutralų šalies eksportą.

1 lentelė. Europos Sąjungos valstybių pieno produktų eksporto konkurencingumo RCA indeksai 2004–2020 m.

Šaltinis: sudaryta ir apskaičiuota autoriaus pagal Tarptautinio prekybos centro duomenis

Valstybės	2004–2008 m.			2009–2013 m.			2014–2020 m.		
	Pasaulis	ES-27	ES išorėje	Pasaulis	ES-27	ES išorėje	Pasaulis	ES-27	ES išorėje
Austrija	1,82	0,94	3,58	1,85	0,92	3,33	1,85	0,93	3,23
Belgija	1,70	0,88	3,36	1,79	0,89	3,22	1,90	0,95	3,31
Bulgarija	1,30	0,68	2,56	1,57	0,78	2,83	1,52	0,76	2,64
Kroatija	1,01	0,53	1,99	1,15	0,57	2,07	0,94	0,47	1,65
Kipras	6,32	3,28	12,43	9,66	4,78	17,38	11,80	5,90	20,66
Čekija	1,30	0,68	2,57	1,20	0,60	2,17	1,00	0,50	1,74
Danija	5,30	2,75	10,47	5,25	2,60	9,45	5,22	2,61	9,12
Estija	3,20	1,67	6,32	2,87	1,42	5,16	2,74	1,37	4,78
Suomija	1,28	0,67	2,54	1,78	0,88	3,20	1,46	0,73	2,55
Prancūzija	2,78	1,44	5,48	2,99	1,48	5,38	2,86	1,43	5,00
Vokietija	1,54	0,80	3,05	1,59	0,79	2,86	1,49	0,74	2,60
Graikija	3,06	1,59	6,05	3,08	1,53	5,56	4,42	2,21	7,73
Vengrija	0,68	0,35	1,34	0,86	0,42	1,53	0,91	0,45	1,58
Airija	3,28	1,70	6,44	3,64	1,80	6,52	3,71	1,85	6,48
Italija	1,02	0,53	2,01	1,25	0,62	2,25	1,47	0,73	2,56
Latvija	4,39	2,28	8,64	4,80	2,37	8,62	4,33	2,16	7,57
Lietuva	6,39	3,32	12,62	5,38	2,66	9,71	4,15	2,08	7,25
Liuksemburgas	4,32	2,25	8,51	6,12	3,03	11,01	7,12	3,55	12,41
Malta	0,02	0,01	0,03	0,02	0,01	0,03	0,07	0,03	0,12
Nyderlandai	3,30	1,72	6,52	3,41	1,69	6,13	3,60	1,80	6,29
Lenkija	2,59	1,34	5,11	2,40	1,19	4,31	2,28	1,14	3,99
Portugalija	1,41	0,73	2,78	1,59	0,79	2,87	1,30	0,65	2,27
Rumunija	0,30	0,15	0,59	0,49	0,24	0,88	0,62	0,31	1,09
Slovakija	1,44	0,75	2,84	1,03	0,51	1,86	0,81	0,40	1,41
Slovėnija	1,16	0,60	2,29	1,35	0,67	2,43	1,19	0,59	2,07
Ispanija	1,05	0,55	2,08	1,01	0,50	1,82	1,05	0,52	1,83
Švedija	0,50	0,26	0,98	0,55	0,27	0,99	0,52	0,26	0,90

Šiame straipsnyje daugiausia dėmesio skiriama pieno produktų sektoriaus konkurencingumui ES vidaus ir išorės rinkos segmentų lygiu. Šalies gebėjimas konkuruoti ES viduje ir už jos ribų priklauso nuo jos lyginamųjų pranašumų. Iš 1 lentelėje pateiktų duomenų matyti, kad daugelis Europos Sąjungos šalių specializuojasi eksportuoti pieno produktus. Toks reiškinys yra gana natūralus, kadangi pieno produktai yra pirmojo būtinumo prekės, dažniausiai nereikalaujančios išskirtinių technologinių ar kitokių pranašumų, o sąlygas gaminti bei natūraliai išgauti pieno produktus turi dauguma šalių.

Skirtingi Europos Sąjungos pieno produktų grupės RCA indeksų dydžiai parodo, kad analizuojamu laikotarpiu produktų grupė pasaulinėje rinkoje buvo nevienodai konkurencinga. Pieno produktus eksportuoti labiausiai specializuojasi Kipras, Danija, Estija, Prancūzija, Graikija, Airija, Latvija, Lietuva, Liuksemburgas, Nyderlandai ir Lenkija. Šių šalių apskaičiuotas RCA indekso rodiklis visų analizuojamų pjųvių laikotarpiu buvo didesnis nei 1. Svarbu atkreipti dėmesį, kad tarp pranašiausių pieno produktų sektoriaus eksporto šalių 2004–2020 metų laikotarpiu buvo Baltijos šalys (Latvija, Estija ir Lietuva). Mažiausiai konkurencingos (nekonkurencingos) šiame sektoriuje visu

analizuojamu laikotarpiu buvo Švedija ir Malta. Tokį mažą šių valstybių konkurencingumą galima sieti su įvairiais veiksniais, tokiais kaip netinkama pieno produktų žaliavų gaminiui, auginimui geografinė padėtis, technologijų ar kitų sąlygų trūkumas, specializavimasis kitose šakose. Neutraliausios valstybės pagal pieno produktų eksportą buvo Austrija, Belgija, Italija. Visų Europos Sąjungos valstybių RCA indekso reikšmės tiriamuoju laikotarpiu ženkliai nesikeitė, vadinasi, didelių pokyčių ir pastangų pakeisti maisto produktų ir gėrimų sektoriaus eksporto situaciją valstybės neplanavo. Taip pat matyti, kad visų valstybių pieno produktų sektoriaus eksporto konkurencingumo RCA indekso rodiklis yra gana artimas 1 reikšmei. Tokie rodikliai leidžia patvirtinti jau minėtą teiginį, kad pieno produktų sektorius yra gana stabilus dėl jo būtinumo bei nepriklausomybės nuo išskirtinių technologijų.

Siekiant išsamiau įvertinti Europos Sąjungos valstybių pieno produktų sektoriaus eksporto konkurencingumą, išskirti analizės laikotarpius. Galima pastebėti, kad ES valstybių narių specializacija labiau nukreipta į pasaulį ir ES išorėje esančias valstybes. Visais išskirtais laikotarpiais Austrija, Belgija, Kroatija, Bulgarija, Čekija, Suomija, Vokietija, Vengrija, Italija, Portugalija, Slovėnija ir Ispanija turėjo santykinį pranašumą pasaulyje ES išorėje, bet ES viduje analizuojamu laikotarpiu neturėjo. 2004–2008 metų laikotarpiu konkurencingiausios ES valstybės narės buvo Danija, Kipras ir Lietuva. Mažiausiai konkurencingos (nekonkurencingos) pieno produktų sektoriuje buvo Švedija, Rumunija, ir Malta. 2009–2013 metų laikotarpio atskleistojo santykinio pranašumo gauti rezultatų duomenys ES-27 šalyse atskleidžia, kad konkurencingos valstybės buvo Liuksemburgas, Lietuva, Latvija, Nyderlandai, Airija, Graikija, Prancūzija, Estija, Danija ir Kipras. Pieno produktų sektoriuje ES-27 labiausiai specializavosi 2014–2020 metų laikotarpiu Liuksemburgas, Danija ir Kipras, neutraliausios buvo Austrija ir Belgija. Daugelis pieno produktų grupių, atskiru tiriamuoju laikotarpiu išlaikė didelį atskleistąjį santykinį pranašumą, tačiau lyginant laikotarpius iki Rusijos embargo pieno produktams draudimo paskelbimo (2009–2013 m.) ir po jo (2014–2020 m.) matoma akivaizdžių prekybos pokyčių ES-27 valstybėse ir pasaulinėje rinkoje, t. y. atskleistojo santykinio pranašumo silpnėjimo tendencijų. 2014–2020 m. pieno produktų santykinio pranašumo pozicija pasikeičia. Palyginti su ankstesniais metais, daugumoje ES valstybių atskleistojo santykinio pranašumo indeksas sumažėjo. Lietuvos pranašumas ES išorėje menko, santykinė pranašumo pozicija sumažėjo nuo 9,71 iki 7,25, tačiau išlaikė konkurencingumą. Galima pastebėti, kad kitų ES valstybių narių konkurencinės pozicijos taip pat silpnėjo ES išorėje. Latvijos, Čekijos atskleistojo santykinio pranašumo indeksas sumažėjo apie 1. Kipro atskleistojo santykinio pranašumo spartų augimą analizuojamu laikotarpiu ES išorėje indeksas per visą laikotarpį padidėjo 1,6 karto.

Apibendrinant galima teigti, kad vidutinės RCA indeksų reikšmės gali būti gautos dėl to, kad šalis gali eksportuoti tik kai kuriuos nacionalinės kokybės (išskirtinės kokybės) produktus, kurie yra konkurencingi visuose rinkos segmentuose. Daugumos ES-27 šalių pieno produktų rūšys yra įvairios, todėl mažai tikėtina, kad atskleistojo santykinio pranašumo indeksas išliks aukštas visą laikotarpį. Gaminant ir eksportuojant kuo daugiau įvairių pieno produktų rūšių tikimybė prarasti atskleistąjį santykinį pranašumą gali būti didesnė konkrečioje prekių grupėje, todėl dauguma ES-27 šalių turėtų specializuotis.

Išvados

Įvertinus Europos Sąjungos valstybių eksportuojamų pieno produktų sektoriaus konkurencinį pranašumą RCA metodu, paaiškėjo, kad dauguma ES valstybių specializuojasi eksportuoti minėto sektoriaus produktus. Konkurencingiausios pieno produktų sektoriuje tiriamuoju laikotarpiu buvo Kipras, Danija, Estija, Prancūzija, Graikija, Airija, Latvija, Lietuva, Liuksemburgas, Nyderlandai ir Lenkija; nekonkurencingiausios – Švedija ir Malta. Neutraliausios pieno produktų sektoriaus eksportavimo valstybės ES viduje buvo Austrija ir Belgija. Taip pat buvo pastebėta, kad valstybės siekia plėtoti pieno produktų eksportą, kadangi analizuojamu laikotarpiu daugelio valstybių RCA indeksas augo.

Nustatyta, kad tarptautinėje prekyboje konkurencingos ES-27 šalys pasaulinėje pieno produktų rinkoje yra konkurencingos kiekvienoje rinkoje atsižvelgiant į tai, kad šalys gali eksportuoti ir specializuotus produktus. Priešingai ES-27 šalys, kurių eksportas yra nekonkurencingas, nėra konkurencingos visuose arba daugelyje pieno sektorių. Norint išlaikyti ES-27 šalių konkurencingumą svarbu, kad strategija ir priemonės būtų orientuotos į produktų įvairinimą, skirtingų kokybių pieno produktus, prekės ženklo kūrimo ir kitos pieno produktų prekybos bei rinkodaros veiklas.

Literatūra

1. Carraresi L., Banterle A. 2008. *Measuring competitiveness in the EU market: a comparison between food industry and agriculture* (No. 725-2016-49577).
2. Carraresi L. Banterle A. 201). Agri-food competitive performance in EU countries: A fifteen-year retrospective. *International Food and Agribusiness Management Review*, Vol. 18, pp. 37–62.
3. Drescher K., Maurer O. 1999. Competitiveness in the European dairy industries. *Agribusiness: An International Journal*, Vol.15(2), pp. 163–177.
4. Liučvaitienė A.; Peleckis K. 2011. Konkurencinio pranašumo formavimas globalioje rinkoje: teorinės prielaidos ir vertinimo galimybės. *Contemporary issues in business, Management and education*.
5. Maksvytienė I., Nemanytė R. 2020. Europos Sąjungos valstybių maisto produktų ir gėrimų sektoriaus eksporto konkurencingumo vertinimas. *Taikomoji ekonomika: sisteminiai tyrimai= Applied economics: systematic research*, t. 14, Nr. 1.

6. Nagy J., Jámboř Z. 2019. Competitiveness in Dairy Trade—the Case of EU and the Visegrad Group Countries. *AGRIS on-line Papers in Economics and Informatics*, Vol. 11 pp. 61–74.
7. Vitunskienė V., Serva E. 2005. Atskleistas santykinis pranašumas Lietuvos pieno sektoriuje. *Vagos*, Vol. 68, p. 95–105.
8. Vitunskienė V., Serva E. 2006, Atskleistas santykinis pranašumas: teorinis požiūris ir Lietuvos pieno sektoriaus analizė ES-15 atžvilgiu. *Ekonomia*, Nr. 73, p. 96–110.
9. Valodkienė G., Snieška V. 2012. Tarptautinis konkurencingumas ir jį lemiantys veiksniai ekonomikos nuosmukio laikotarpiu. *Economics and management*, Vol. 17(2), p. 602–608.

ASSESSMENT OF INTERNATIONAL COMPETITIVENESS OF DAIRY PRODUCTS IN THE EUROPEAN UNION COUNTRIES

Summary

The aim of the article is to evaluate the international competitiveness of European Union countries in the dairy products' sector. The international competitiveness of this sector is analysed in 27 European Union countries during the period of 2004–2020. The international competitiveness is assessed using Revealed Comparative Advantage (RCA) index method. The analysis of trade competitiveness of European Union countries in dairy products sector using RCA method showed that most of the EU countries specialize in the export of goods in the aforementioned sector. The most competitive countries in the dairy products sector during the research period were Cyprus, Denmark, Estonia, France, Greece, Ireland, Latvia, Lithuania, Luxembourg, Netherlands and Poland. The least competitive countries in the dairy products sector were Sweden and Malta. The most neutral countries in the export of food in the aforementioned sector were Austria, Belgium and Italy.

Keywords: international competitiveness, dairy products, European Union.